

plenius et perfectius illustrante veritate cognosces; quomodo non omnia considerare, et in omnibus omnium moderatorem magnificare libebit? Pulchre omnino Petrus apostolus filium perditionis in locum suum abiisse testatus est, quod in aere crepuerit medius (Act. 1, 25, 18), aeriaram collega potestatum: utpote quem veri Dei et veri pariter hominis, qui de caelo venisset operaturus salutem in medio terræ, hujus, inquam, proditorem, nec cælum reciperet, nec terra sustineret.

11. Itaque oculis tuis considerabis, et retributionem peccatorum videbis. Primo quidem, ob tuam evasionem; secundo, ob omnimodam securitatem; tertio quoque, ob comparisonem; quarto, ob ipsius justitiæ perfectam æmulationem. Erit enim jam tunc non misericordiæ, sed iudicii tempus: nec ulla omnino credenda est erga impios futura illic miseratio, ubi nec ulla speranda est correctio. Procul erit humanæ infirmitatis ista mollities, qua tamen interim pro tempore charitas utitur ad salutem, amplissimo quodam velut [alias, videlicet] expansæ sagenæ sinu et bonos et malos colligens pisces, id est affectus jucundos pariter et molestos. Verum hoc quidem in mari. Nam in littore solos eliget bonos, sic videlicet gaudens cum gaudentibus, ut ex hoc jam cum flentibus flere non possit. Alioquin quomodo in nobis iudicabitur hic mundus, nisi hujus teneræ affectionis obliti, introductique fuerimus in cellam vinariam, secundum eum qui dixit: *Introibo in potentias Domini; Domine, memorabor justitiæ tuæ solius?* (Psal. LXX, 16.) Nec modo quidem considerare permittimur personam pauperis, aut misereri ejus in iudicio: sed cum molestia licet, coercendus ejusmodi pietatis affectus, et æquitatis est dictanda sententia. Quanto magis ubi nulla animi colluctatio, ubi nulla poterit subintrare molestia, oportet impleri quod dictum est, *Absorpti sunt juncti petrae iudices eorum?* (Psal. CXL, 6.) Absorpti plane in affectum justitiæ, et Petrae soliditatem, cui juncti sunt, imitantes. *Juncti*, inquit, *petrae*, quam profecto solam ut sequerentur, cætera omnia reliquerunt. Nempe hoc est quod interroganti Petro quidnam accepturi essent, Petra ipsa respondit: *Cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel* (Matth. XIX, 28). Hæc quoque propheta prænuntians ait: *Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui* (Isa. III, 14). Tunc putes flexibile quidpiam inveniendum in iudicibus junctis Petrae? *Qui adhæret Deo*, Apostolus ait, *unus spiritus est* (I Cor. VI, 17): qui et Petrae jungitur, lapis unus. Ad quod sane Propheta non immerito suspirans, *Mihi*, inquit, *adhærere Deo bonum est* (Psal. LXXII, 28). Ita ergo absorpti sunt juncti Petrae iudices eorum. O familiaritatis gratiam! o honoris culmen! o fiducia privilegium! o prærogativam securitatis perfectæ!

12. Quid enim tam pavendum, quid tam plenum anxietatis, et vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quam iudicandum astare illi tam terri-

fico tribunali, et incertam adhuc expectare sub tam districto Iudice sententiam? *Horrendum est*, ait Apostolus, *incidere in manus Dei viventis* (Hebr. X, 31). Judicemur interim, fratres, et terribilem illam expectationem præsentem §50 studeamus declinare iudicio. Non iudicabit Deus bis in idipsum. Sane ut quorundam peccata, sic et quorundam studia bona manifesta sunt, præcedentia ad iudicium: ut illi quidem non expectantes sententiam, proprio statim pondere criminum in tartara dejiciantur; isti vero e regione paratas sibi sedes tota libertate spiritus sine ulla cunctatione descendant. Felix paupertas voluntarie omnia relinquendum, et sequentium te, Domine Jesu? Felix plane, quæ tam securus, imo tam gloriosos faciat in illo singulari fragore elementorum, et in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto discrimine iudiciorum! Jam vero audiamus quid ad tantas promissiones devota et fidelis anima respondeat, ne forte aut diffidere, aut secus quam oporteat fidere videatur. *Quoniam tu es*, inquit, *Domine, spes mea*. Quid tam sobrie, quid tam pie poterat dici? Sed nec aliud huic verbo videtur posse convenientius responderi, quam quod sequitur: *Altissimum posuisti refugium tuum*. Cæterum ignoscite nobis, fratres: hodie quoque promissæ etiam terminos brevitatibus paulo minus excessisse vide-

SERMO IX.

De versu nono, « Quoniam tu es, Domine, spes mea; altissimum posuisti refugium tuum. »

1. Etiam, fratres, hodie aliquid audiamus de promissione Patris, de expectatione filiorum, de fine hujus nostræ peregrinationis, de mercede laboris de fructu captivitatis. Et quidem dura omnino capti-vitas, non modo illa communis, quam ex ipsa jam conditione generis toleramus humani, sed hæc quoque qua voluntates mortificare proprias, etiam perdere proprias in hoc mundo animas festinantes, in hos tam rigidæ compedes disciplinae, in hunc tam gravis poenitentia carcerem dedimus nosmetipsos. Miseranda servitus plane, sed si coacta, sed si non spontanea videretur. Nunc vero cum voluntarie sacrificetis Deo, nec ingeratur ulla nisi per ipsam voluntatem violentia voluntati, profecto aliquid in causa est. Illud puto aliquid, quo majus aliquid esse non potest. An vero plangendum videtur quamlibet magnum, quamlibet laboriosum, quod propter Deum fiat? Etsi magnitudo ipsa laboris interdum forte extorqueat compassionem, sed multo magis causæ consideratio exigit congratulationem. Quid quod bona omnia non modo propter eum constat fieri, sed per eum? Deus enim est qui operatur in vobis et velle et perficere, pro bona voluntate (Philipp. II, 13). Ipse ergo auctor, ipse remunerator operis, ipse remuneratio tota: ut summum illud bonum, cujus nimirum tam perfecta est simplicitas in se ipso, duplex quodammodo videatur in nobis causa bonorum, effectiva scilicet, et finalis. Bene ergo, dilectissimi, quod in his omnibus tam multis laboribus vestris

non modo subsistitis, sed etiam superatis propter eum qui dilexit vos. An vero non per eum? Et manifeste. *Sicut enim abundant pro Christo tribulationes nostræ*, ait Apostolus, *ita abundant etiam consolationes nostræ per ipsum* (II Cor. I, 5).

2. Usitatus sermo, communis sermo, propter Deum: sed plane, ubi non vacue dicitur, profundissimus sermo. Crebro sonat in ore hominum, etiam a quorum corde longe esse probatur. Omnes sibi propter Deum præstari postulant, propter Deum flagitant sibi subveniri. Facile quoque ipsa petuntur propter Deum, quæ tamen non sunt secundum Deum: et id ipsi fieri quis obsecrat propter Deum, quod non desiderat propter Deum, magis autem forte contra Deum. Cæterum vivus plane et efficax sermo, ubi non perfunctorie, non usurpatorie, non velut quodam usu loquendi, vel arte persuadendi; sed ex pinguedine, ut dignum est, devotionis, et pura animi intentione procedit. Nempe et mundus transit, et concupiscentia ejus; nec satis utiliter posita, aut stabilita firmiter, vel cadente eo, quæ pro eo facta sunt, videbuntur. §51 Ubi enim causa ipsa deficiet, quomodo non omnia quoque quæ ei videbantur innixa pariter evacuabuntur? Propterea quoque [Alias, denique] et qui in carne seminant, de carne habent metere corruptionem: quod videlicet omnis caro fenum, et gloria ejus tanquam flos feni et ubi fenum aruerit, florem quoque nihilominus cadere sit necesse. Solus qui est, causa est indeficiens: nec flos feni, sed verbum Domini manet in æternum (Isai. XL, 6-8). Denique *cælum*, inquit, *et terra transibunt, verba autem mea non transibunt* (Matth. XXIV, 35).

3. Prudenter itaque, dilectissimi, et utiliter elegistis propter verba laborum ejus custodire vias duras; illic seminantes, ubi ne minima quidem portio vestri seminis valeat deperire. Sane qui parce seminat, non quidem non metet, sed parce metet (II Cor. IX, 6). Nempe qui metit, mercedem accipit: et scimus quis promisit ne eum quidem qui pro nomine suo calicem aquæ frigidæ dederit sitienti, mercede propria cariturum (Matth. X, 42). Nunquid tamen non in qua mensura mensus fuerit sibi quoque remetietur, aut in retributione æquabitur ei qui non aquam porrigens, sed sanguinem fundens, propinatum sibi biberit calicem Salvatoris? Non est hic calix aquæ frigidæ, sed calix inebrians quam præclarus (Psal. XXII, 5), calix vini meri, et quidem plenus mixto (Psal. LXXIV, 9). Solus enim merum habuit vinum Dominus meus Jesus, qui solus perfecte mundus, et semper etiam potest facere mundum de immundo conceptum semine. Solus plane merum habuit vinum, qui nimirum et secundum divinitatem sapientia est ubique attingens propter munditiam suam, et nihil iniquatum cadit in eum: et secundum humanitatem peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Solus non debito

(31) Tiraq. et Horst. *mercantur æternam*.

conditionis gustavit mortem, sed suæ beneplacito voluntatis, sane non ad propriam utilitatem, bonorum enim nostrorum non eget: sed nec tanquam retribuens nobis gratiam pro gratia, qui non aliter pro amicis mortuus est, nisi pro acquirendis, videlicet ut amicos faceret ex inimicis. Cum enim adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per sanguinem Filii, sui. Aut potius pro jam amicis, etsi nondum quidem amantibus, sed tamen jam amatis. In hoc est enim gratia, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quia prior ipse dilexit nos. Vis nosse quam longe prior? *Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi*, ait Apostolus, *qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*: et post pauca: *Gratificavit*, inquit, *nos in dilecto Filio suo* (Ephes. I, 3, 4, 6). Quomodo non dilecti jam tunc in illo, quando electi in illo? quomodo non ei grati, in quo gratificati sumus? Sic ergo Christus secundum tempus quidem pro impiis mortuus est: secundum prædestinationem autem pro fratribus et amicis.

4. In his ergo omnibus merum est vinum ipsius equidem et solius, uti ne quispiam cæterorum præsumere audeat non esse quod sibi propheticum illud aptetur: *Vinum tuum mistum est aqua* (Isai. I, 22). Primum, quod nemo interim mundus a sorde, nemo gloriari possit omnino se castum habere cor. Deinde quod mortis debitum persolvant quandoque necesse est. Tertio, quod ponentes pro Christo animas, hoc sibi compendio vitam mereantur æternam (31): sed et væ eis, si ipsius erubescerent testimonium. Quarto, quod prærogatæ sibi gratis exhibitæ tantæ dilectioni imparem nimis exiguamque rependant. Attamen nec hoc mistum, qui sine mistura est, indignatur, adeo ut fiducialiter Apostolus dicat, implere se quæ desunt passionum Christi in corpore suo (Coloss. I, 24). Sit ergo licet electis pariter omnibus unus idemque denarius vitæ reddendus æternæ et in ipsa tamen sicut stella a stella differt in claritate, et alia claritas solis, alia claritas lunæ, alia stellarum; sic erit et resurrectio mortuorum; et quamvis domus una, diversæ tamen in ea sunt mansiones: ut videlicet, quantum quidem ad æternitatem et sufficientiam, et qui parum, non minoretur, et qui multum, non abundet: quantum vero ad eminentiam et discretionem meritorum, §52 unusquisque accipiat secundum suum laborem, ne quid omnino pereat quod in Christo sit seminatum.

5. Hæc autem dicta sunt, fratres, ut illius tam spiritualis responsi, quod hodie nobis considerandum est, gratia commendetur: *Quoniam tu es, Domine, spes mea*. Quidquid igitur agendum sit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum, tu es, Domine, spes mea. Hæc mihi omnium promissionum causa, hæc tota ratio meæ expectationis. Præterdat alter meritum, sustinere se jactet pondus dici et æstus, jejuna bis in Sabbato dicat,

postremo non esse sicut cæteros hominum gloriatur: mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Sperent in aliis alii; forte hic in scientia litterarum, hic in astutia sæculi, ille in nobilitate, ille in dignitate, ille in alia qualibet vanitate confidat: propter te omnia detrimentum feci, et ut stercora arbitror, quoniam tu es, Domine, spes mea. Speret qui vult in incerto divitiarum; ego vero non ipsa quidem nisi abs te victui necessaria spero, nimirum verbo tuo confidens, in quo abjeci omnia: *Quærite primum regnum Dei et justitiam ejus, et omnia adjicientur vobis* (Matth. vi, 33). Nempe tibi derelictus est pauper; orphano tu eris adjutor (Psal. ix, 14). Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda sperabo; si insurgant adversum me prælia, si sæviat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro adversum spiritum concupiscat; in te ego sperabo.

6. Fratres, hoc sapere, ex fide vivere est, nec alius ex sententia dicere potest: *Quoniam tu es, Domine, spes mea*, nisi cui intus sit persuasum a Spiritu, ut quemadmodum monet propheta, jactet cogitatum suum in Domino, sciens quod enutriendus sit ab eo (Psal. lrv, 23); juxta illud quoque Petri apostoli: *Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum: ipsi enim cura est de vobis* (I Petr. v, 7). Utquid enim, si hæc sapimus utquid cunctamur abjicere omnino spes miseræ, vanas, inutiles, seductorias; et huic uni tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei, tota devotione animi, toto fervore spiritus inhærere? Si quid illi impossibile, si quid vel difficile est, quære aliud in quo speres. Sed verbo omnia potest. Quid facilius dictu? Attamen hujusmodi dictum intelligas [alias, ne negligas] volo. Si decreverit salvare nos, continuo liberabimur; si vivificare placuerit, vita in voluntate ejus est; si præmia æterna largiri, licet ei quod vult facere. An vero de facilitate jam non dubitas, sed ipsa tibi est suspecta voluntas? Plane et voluntatis testimonia credibilia facta sunt nimis. *Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis* (Joan. xv, 13). Denique quando in se speranti desit illa majestas, quæ tam studiose monet in se sperari? Plane non derelinquit sperantes in se. *Adjuvabit eos*, ait, *et liberabit eos, et cruet eos a peccatoribus, et salvabit eos* (Psal. xxxvi, 40). Quare? quibus meritis Audi quod sequitur: *Quia speraverunt in eo*. Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Nimirum hæc justitia, sed quæ ex fide est, non ex lege. *De quacunque tribulatione*, inquit, *clamaverint ad me, exaudiam eos*. Ecce numeræ tribulationes. Secundum multitudinem earum consolationes ejus lætificabunt animam tuam: dummodo ad aliam non convertaris; dummodo clames ad eum; dummodo speres in eum; nec humile aliquid vel terrenum, sed altissimum ponas refugium tuum. Quis speravit in eo, et confusus est? Facilius est cœlum et terram transire, quam verbum ejus evacuari.

7. *Altissimum*, inquit, *posuisti refugium tuum*. Non

accedet illuc tentator, non calumniator ascendet, non pessimus ille fratrum accusator attinget. Nempe ei dicitur hoc (recolite psalmi primordia) ei dicitur, qui in protectione Altissimi commoratur, illuc refugiens a pusillanimitate spiritus et tempestate. Quæ quidem duplex est necessitas fugiendi, quod videlicet et foris pugnae, et intus timores. Minus enim fugere oporteret, si vel interior magnanimitas exteriores tumultus viriliter sustineret, vel exteriori tranquillitate pusillanimitas propria foveretur. *Altissimum*, ait, *posuisti refugium tuum*. Sæpe illuc fugiamus, fratres: munitus est locus, nullus ibi timetur hostis. Utinam magis semper ibi manere liceret! Sed non est hoc temporis hujus. Quod modo refugium est, quandoque habitaculum erit, et habitaculum sempiternum. Interim sane, etsi persistere non conceditur, frequenter tamen est recurrendum. Nempe ad omnem tentationem, ad omnem tribulationem, ad omnem denique cujuscumque modi necessitatem, aperta est nobis urbs confugii; sinus matris expansus est: parata sunt foramina petrae; patent viscera misericordiæ Dei nostri. Hoc refugium qui declinat, nihil mirum si effugere non meretur.

8. Jam quidem, fratres, quæ dicta sunt, ad expositionem versus hujus viderentur posse sufficere, si dixisset Propheta: *Quoniam in te speravi*; sicut in aliis psalmis quibusdam invenitur (Psal. xv, 1.) Cæterum quod dicit: *tu es, Domine, spes mea*, forte amplius aliquid sonat et sublimius, quod videlicet non modo in eo speret, sed eum. Convenientius si quidem spes nostra dicitur quod speramus, quam in quo speramus. Sunt autem forte nonnulli, qui a Domino obtinere temporalia seu spiritualia quælibet concupiscunt: sed perfecta charitas solum sinit quod summum est, tota desiderii vehementia clamant: *Quid enim mihi est in cælo, et a te quid volui super terram? Deus cordis mei, et pars mea Deus in æternum* (Psal. lxxii, 25, 26). Pulchre nobis utrum que paucis verbis hodie Jeremiæ prophetae lectio commendavit: *Bonus es, Domine, sperantibus in te, animæ quærenti te* (Thren. iii, 25). Ubi sane et ipsam numeri discretionem prudenter adverte, quod sperantes quidem in eo pluraliter dixerit, quod hoc videatur commune multorum; quærentem vero eum, singulariter, quod singularis sit puritatis, singularis gratiæ, singularis perfectionis, non modo nil sperare nisi ab eo, sed nil quærere nisi eum. Quod si bonus illis, quanto magis istis?

9. Merito proinde quærenti illum animæ respondetur: *Altissimum posuisti refugium tuum*. Neque enim sic Deum sitiens anima, aut cum Petro ei in terreno monte facere tabernaculum (Matth. xvii, 4), aut cum Maria deinceps eum tangere vult in terra (Joan. xx, 17), sed plane clamat: *Fuge, dilecte mi, assimilare capreae hinnuloque cervorum super montes Bethel* (Cant. viii, 14). Audivit enim dicentem: *Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem; quia Pater major me est* (Joan. xiv, 28). Audivit dicentem: *Noli me tangere; nondum enim*

ascendi ad Patrem (Joan. xx, 17). Et cœlestis jam non ignara consilii clamat cum Apostolo: *Etsi cognovimus Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus* (II Cor. v, 16). Super montes, inquit Bethel, supra omnem videlicet potestatem et principatum, super angelos et archangelos, cherubim quoque et seraphim (neque enim alii sunt montes domus Dei, quod sonat Bethel), plane in dextera Patris, ubi jam non sit Pater major eo in dextera Altissimi coalitissimum apprehendere concupiscens. Hæc enim est vita æterna, fratres, ut Patrem cognoscamus verum Deum, sed et quem misit Jesum Christum, verum nihilominus et unum cum eo Deum, super omnia benedictum in sæcula. Amen.

SERMO X.

De versu decimo, « Non accedet ad te malum, et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. »

1. Nec nostra est, nec nova vobis, sed nota omnino sententia, in præcipuis quibusque partibus nostræ fidei, quid non sit, quam quid sit et sciri posse facilius, et periculosius ignorari. Idem sane etiam spei non inconvenienter tribui posse videtur. Longe enim facilius mens humana tantorum experta malorum, quibus sit caritura, quam quibus perfructura, comprehendit. Nempe germana fidei, speique cognatio est; ut quod illa futurum credit, hæc sibi incipiat sperare futurum. Merito proinde Apostolus fidem sperandarum rerum substantiam esse definit (Hebr. xi, 1): quod videlicet non credita nemo sperare, non plus *854* quam super inane pingere possit. Dicit ergo fides: Parata sunt magna et inexcogitabilia bona a Deo fidelibus suis. Dicit spes: Mihi illa servantur. Nam tertia quidem charitas: Curro mihi, ait, ad illa. Cæterum, ut jam memini, difficile omnino, aut etiam impossibile est illorum qualitatem investigare bonorum, nisi cui forte, juxta illud Apostoli: *Quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se* (I Cor. ii, 9), revelaverit ipse per Spiritum suum. Sane quantumlibet perfectus in carne adhuc mortali degens (nisi enim esset hic quædam, ut ita dixerim, imperfecta perfectio, non diceret Apostolus: *Quotquot perfecti sumus, id ipsum sentiamus*; id ipsum profecto quod præmiserat: *Non quasi jam acceperim, aut jam perfectus sim* (Philipp. iii, 12), etiam Paulus ipse necesse est fateatur, quia *nunc cognosco ex parte*; et item: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem* (Cor. xiii, 12). Quod ergo homini interim noscitur capabilis, pia sane et provida inculcatione amplius commendatur. Proprium enim est afflictorum, ut molestiis eximi, summam reputent felicitatem; et carere miseria, summam beatitudinem arbitrentur. Unde Propheta in psalmo: *Convertere*, inquit, *anima mea, in requiem tuam, quia, Dominus beneficit tibi*: nec ulla tamen collatæ munera felicitatis enumerat, sed adjungit: *Quia eripuit animam de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu* (Psal. cxiv, 7, 8). In quibus

sane verbis patenter indicat, quantam sibi requiem, quantaque Domini beneficia judicet a tribulationibus et periculis liberari.

2. Cui profecto sententiæ illud quoque, quod de psalmo nonagesimo hodie nobis tractandum est, simile invenitur: *Non accedet ad te malum, et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo*. Est autem versus ipsius, quantum non capimus, facilis intelligentia, ad quam forte ex vobis jam aliqui prævolant. Neque enim tam rudes estis, aut spiritualis studii tam expertes, ut non facillime inter vos et tabernacula vestra, et rursum inter id quod malum, et quod flagellum dicitur, discernatis. Nam et Apostolum sane audistis dicentem, cum jam bonum certamen certasset, velocem fore depositionem tabernaculi sui (II Tim. iv, 6). Sed quid ego Apostoli verba memoro? Quasi vero ignorare possit miles tabernaculum suum, aut docendus sit exemplo alieno. Videmus sane nonnullos tabernacula sua in turpissimæ captivitatis domicilia commutasse, nec militare in his, sed miseram gerere servitutem. Imo vero quod omnino ridiculum est, sic errant aliqui, et in tantam oblivionem et spiritualem phrenesim devenerunt, ut nihil sese aliud putare, quam suum hoc exterius tabernaculum videantur. Quid enim aliud quam non modo Dei, sed et sui ignorantiam habent, qui tanquam mortui a corde, omnem insumunt operam circa carnem sic intendentes tabernaculo suo, ac si nunquam puerit esse casurum? Verumtamen cadat necesse est, atque id quidem in brevi. An non se ipsos nescire videntur, qui sic detiti sunt carni et sanguini, ac si omnino nihil aliud quam carnem solum se esse reputent, sic in vano accipientes animas suas, tanquam prorsus ignorent animas se habere? *Si separaveris pretiosum a vili*, ait Dominus, *tanquam os meum eris* (Jerem. xv, 19): hoc est, si solerter discreveris inter exteriorem interioremque substantiam, ut non plus tabernaculo tuo timeas a flagello, quam tibi ipsi a malo. Hoc enim malum est, unde dicitur: *Declina a malo, et fac bonum* (Psal. xxxvi, 27). Hoc malum, quod sua quidem anima animam privat, quod separat inter te et Deum; ut eo regnante, tanquam corpus sine anima, sic sit anima sine Deo, plane mortua in semetipsa instar unius eorum quos tanquam sine Deo in hoc sæculo fuisse Apostolus memorabat. (Ephes. ii, 12).

3. Nec sane dixerim, ut vel ipsam odio habeas carnem tuam. Dilige eam, tanquam tibi datam in adjutorium, et ad æternæ beatitudinis consortium præparatam. Cæterum sic amet anima carnem, ut non ipsa in carnem transisse putetur, dicaturque ei a Domino: *855 Non permanebit spiritus meus, in homine, quia caro est* (Gen. vi, 3). Diligat anima carnem suam; sed multo magis suam ipsius animam servet. Amet Adam Evam suam; sed non sic amet, ut voci ejus plus obediat quam divinæ. Denique ne ipsi quidem expedit sic amari, ut videlicet cui interim caves flagello paternæ correptionis,

thesaurizes iram aeternae damnationis. *Genimina viperarum*, ait Joannes, *quis demonstravit vos fugere a ventura ira? Facite dignos fructus penitentiae* (Matth. III, 7, 8). Ac si evidentius loqueretur: Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus; sustinete virgam corripientem, ne sentiatis malleum conterentem. Quomodo dicunt nobis carnales homines: Crudelis est vita vestra, non parcitis carni vestrae? Esto, non parcimus semini. In quo ei magis parcere poteramus? An non melius est illi renovari et multiplicari in agro, quam in horreo putrefieri? Heu! computruerunt jumenta in stercore suo! (Joel. I, 17.) Sic vos parcitis carni vestrae? Simus nos crudeles interim non parcendo: at vos plane parcendo crudeliores. Siquidem etiam nunc caro nostra requiescit in spe: videritis vos ipsi quid ignominiae interim vestra sustineat, quid miseriae eam maneat in futurum. *Non accedet ad te malum, et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.* Hic duplex est stola, et gemina quaedam immortalitas commendatur. Unde enim nisi ex separatione animae et corporis mors procedit? Inde est quod mortuum corpus, exanime nominatur. Unde autem separatio haec, nisi ex flagellis praesentibus, ex qualibet doloris vehementia, et ipsius corporis corruptione, ex poena peccati? Merito timet proinde et odit flagellum caro nostra, quo nimirum ab ipsius animae tam delectabili honorabilique consortio amarum nimis divortium patitur. Caeterum interim quidem donec revocetur [*alias*, renovetur], velit, nolit, sustineat illud necesse est. Expediit autem sic tolerare, ut prorsus evadas, et flagellum deinceps non appropinquet tabernaculo tuo.

4. Jam vero, ut supra meminimus, et incessanter convenit meminisse, vera animae vita Deus est: et inter haec quoque separat malum, sed malum animae, quod non est aliud quam peccatum. Eia, fratres, nugari libeat, otiositatibus indulgere delectet; nimirum gemino hoc serpente vicino, qui duplicem nobis auferant vitam, alter corporis, alter cordis. Quidni secure dormiamus, nisi quod negligentia in graviore periculo, non tam securitatis est, quam desperationis indicium? Et quidem optandum nobis ab utroque liberari: sed cavendum sane interim peccatum, quam peccati poena; et eo studiosius a malo, quam a flagello declinandum quo perniciosius et omnino infelicius sit a Deo animam, quam a corpore separari. Sane ubi prorsus de medio factum fuerit omne peccatum, causa quidem omnino sublata nec ipse quoque deinceps manebit effectus: ut quomodo accedere jam ad te malum omnino non poterit, sic nec flagellum quidem valeat appropinquare tabernaculo tuo, quod videlicet tam longe sit ab exteriori homine quaelibet poena, quam longe fuerit culpa ab interiori. Neque enim dicit, Non erit in te malum, aut flagellum in tabernaculo tuo; sed: *Non accedet, non appropinquabit.*

5. Siquidem est considerare homines, in quibus peccatum non modo habitat, sed et regnat: nec jam

proximum magis, aut magis intimum posse esse videtur, nisi forte cum sic dominabitur eis, ut nullo modo deinceps valeat non dominari. Est autem et alios invenire, in quibus quidem adhuc manet peccatum, sed jam non dominatur aut praevalet in eis, evulsus quodammodo, necdum tamen expulsum; dejectum, sed non prorsus ejectum. Constat sane ab initio non fuisse sic; sed in parentibus primis ante primam illam mandati praevagationem non modo non regnasse peccatum, sed nec fuisse quidem. At tamen quodammodo jam tunc prope illos fuisse videtur, quod tam facile persuasum est, quod tam festinanter intravit. Quid vero aliud admonebat, quam et ipsam quoque peccati poenam, etsi necdum inesse corporibus, jam **856** tamen velut pro foribus esse qui dixit: *In quacunq[ue] die comederitis de ligno scientiae boni et mali, morte moriemini?* (Gen. II, 17.) Felix proinde expectatio, et beata spes nostra, quorum tam longe gloriosior futura est resurrectio, quam fuerit prima conditio: ut nec culpa omnino, nec poena: nec malum scilicet nec flagellum, aut regnet, aut habitet; aut regnare, aut habitare jam possit aliquando in animabus, seu in corporibus nostris. *Non accedet*, inquit, *ad te malum, et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.* Nempe nil tam remotum, quam quod adesse ultra non potest.

6. Sed quid agimus, fratres? Vereor deprehendi. Nempe horam hanc magnus ille et communis abbas noster et vester non vocationi sermonum, sed operi manuum noscitur assignasse (Reg. S. Benedicti, cap. 48). Puto tamen ignoscet facile, praesertim non immemor religiosae fraudis illius, qua Romanus olim tribus annis in specu posito pie ministravit. « Pie » siquidem, ut legimus, « patris sui oculis furabatur horas, et quem sibi subripere ad manducandum poterat, certis diebus Benedicto panem ferebat (Greg. lib. II *Dialog.*, cap. 4). » Et ego quidem non dubito, fratres, pluribus qui inter vos sunt, abundantiore spiritualium deliciarum suppetere copiam; sed quod vobis communico, non subripio mihi. Quinimo et securius, et suavius, quidquid illud sit quod Dominus domat, sumo vobiscum: nec enim alimonia haec distribuendo minuitur, sed potius augetur ministrando. Verumtamen quod aliquoties [*alias* aliquando] vobis loquimur praeter consuetudinem ordinis nostri, non nostra id agimus praesumptione, sed de voluntate venerabilium fratrum et coabbatum nostrorum, qui id nobis etiam injungunt, quod tamen sibi quidem passim nolunt omnino licere. Nempe aliam mihi rationem et singularem necessitatem esse noverunt. Neque enim modo loquerer vobis, si possem laborare vobiscum. Illud forte vobis efficacius verbum foret, sed et conscientiae meae magis acceptum. Caeterum quando id mihi peccatis meis exigentibus, et onerosi hujus (ut ipsi scitis) tam multiplici infirmitate corporis, et ipsa quoque temporis necessitate negatur; utinam dicens et non faciens, in regno Dei vel minimus merear inveniri. Amen.

SERMO XI.

De versu undecimo, « Quoniam angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis. »

1. Scriptum est, et veraciter scriptum, quia *Misericordiae Domini quod consumpti non sumus, quod non tradidit nos in manus inimicorum nostrorum* (Thren. III, 22). Vigilat super nos indefessus et pervigil ille singularis clementiae oculus; non dormit, neque dormitat qui custodit Israel. Id quidem necesse est. Non enim dormit, neque dormitat qui impugnat Israel. Et sicut ipse sollicitus est nostri, et ipsi cura est nobis: sic ille sollicitus est ut nos mactet et perdat, et una ei cura, ne forte qui aversus est revertatur. Nos autem aut non attendimus, aut minus, attendimus reverentiam praesidentis, protegentis custodiam, beneficia largientis, ingrati gratiae, imo tam multiplicibus gratiis, quibus praeventus nos, et subvenit nobis. Et nunc quidem per se ipsum implet splendoribus animas nostras, nunc per angelos visitat, nunc per homines instruit, nunc etiam consolatur et erudit per Scripturas. *Quaecunq[ue] enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus* (Rom. XV, 4). Bene ad doctrinam, ut per patientiam speremus: siquidem, ut alibi dictum est: *Doctrina viri per patientiam noscitur* (Prov. XIX, 11). Sed et patientia probationem operatur, probatio vero spem (Rom. V, 4). Quid nos soli nobis non adsumus? quid soli negligimus nosmetipsos? An ideo dissimulandum nobis, quia undique subvenitur nobis? Imo vero propterea studiosius vigilandum. Neque enim tam magna pro nobis in caelo pariter et in terra sollicitudo gereretur, si in magna nobis incumbere necessitas videretur, si non tam multiplex **857** nobis custodia, nisi ob multiplices insidias, poneretur.

2. Felices proinde fratres nostri, qui jam liberati sunt de laqueo venantium, qui de tabernaculis militantium ad atria quiescentium transierunt, malorum timore sublato, in spe singulariter constituti! Uni istorum, imo universitati dicitur: *Non accedet ad te malum, et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.* Sane considera, non ad hominem qui secundum carnem vivit, sed ad eum qui in carne degens secundum spiritum ambulat, hanc fieri promissionem: si quidem non est distinguere inter illum, et tabernaculum suum. Confusa in eo sunt omnia, tanquam in filio Babylonis. Denique hujusmodi homo etiam caro est, nec in eo spiritus manet. Ubi autem non fuerit spiritus bonus, quando appropinquare necesse est. Semper enim malum poena comitatur. *Non accedet ad te malum, et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.* Magna promissio: sed unde id sperare licet! Quomodo malum et flagellum evadam, quomodo effugiam, quomodo elongabo, ut non appropinquent mihi? Quo merito, qua sapientia, qua virtute? *Quoniam angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in om-*

nibus viis tuis. In quibus omnibus viis? Quibus declinas a malo, quibus fugis a ventura ira. Multae sunt viae, et genera multa viarum; magnum profecto periculum viatori. Quam facile in multarum occursum errabit in via sua, qui viarum discretionem caruerit! Nam neque angelis mandavit ut in omnibus viis custodiant nos, sed in omnibus viis nostris. Sunt autem a quibus, non in quibus [*alias*, et in quibus] oporteat custodiri.

3. Scrutemur proinde vias nostras, fratres, etiam vias daemonum, vias quoque beatorum spirituum, et vias Domini investigemus. Et quidem supra me est quod incipio; sed adjuvabilis orationibus vestris, ut aperiatur mihi thesaurum intelligentiae suae, et voluntaria oris mei beneplacita faciat sibi Deus. **B** Viae igitur filiorum Adam in necessitate et cupiditate versantur. Ab utraque siquidem ducimur, et ab utraque trahimur: nisi quod videmur magis urgeri necessitate, trahi cupiditate. Et necessitas quidem specialiter corpori tribuenda videtur. Nec simplex illa est, sed anfractus habens plurimos, plurimaque dispendia: nam compendia pauca admodum, si qua tamen. Quis hominum nesciat quod necessitas hominum revera quam multiplex sit? quis sufficiat, quam sit multiplex, explicare? Ipsa nos erudit experientia, ipsa vexatio dat intellectum. In his quisque docetur, quam necesse habeat clamare ad Dominum, non, de necessitate, sed *de necessitatibus meis erue me* (Psal. XXIV, 17). Nec modo ab hac via necessitatis, sed ab ea quoque, quae cupiditatis est, optabit educi, quisquis non surda aure monita Sapientis exceperit. Quid enim ille ait? *A voluntatibus tuis avertere*: et item, *Post concupiscentias tuas non eas* (Eccli. XVIII, 30). Siquidem e duobus malis longe melius est in necessitate gradi, quam in cupiditate. Multiplex illa: sed ista amplius per omnem modum, imo ultra omnem modum multiplicior invenitur. Res cordis ista cupiditas: propterea tanto major, quanto anima plus est quam corpus. Denique haec sunt viae quae videntur hominibus bonae; sed finem non habent, nisi cum demergunt in profundum inferni. Si invenisti vias hominum, illud quoque considera, ne forte de his dictum sit, *Contritio et infelicitas in viis eorum* (Psal. XIII, 3); ut sit contritio in necessitate, infelicitas in cupiditate. Quomodo in cupiditate infelicitas; id est non felicitas, ut putatur? Quid enim, si cui forte videtur in terrenarum affluentia rerum felicitas ariditate concupita? Eo ipso infelicius est, quo vehementius ipsam pro felicitate amplectitur infelicitatem, aut magis immergitur ei, et absorbetur ab ea. Vae filiis hominum ab hac felicitate falsa atque fallaci! Vae qui dicit, Quia dives sum, et nullius egeo; cum sit pauper et nudus, et miser, et miserabilis! Et necessitas quidem ex infirmitate carnis, cupiditas ex cordis inedia et oblivione **858** procedit. Ideo enim alienum mendicat anima, quod oblita sit comedere panem suum: propterea terrenis inhiat, quod minime caelestia meditetur.